

Bruselj, 14.10.2020
COM(2020) 662 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Val prenove za Evropo – ekologizacija stavb, ustvarjanje delovnih mest, izboljšanje
življenj**

{SWD(2020) 550 final}

1. OKREPITEV PRENOVE STAVB ZA PODNEBNO NEVTRALNOST IN OKREVANJE

Stavbni fond v Evropi edinstveno in heterogeno ponazarja kulturno raznovrstnost in zgodovino naše celine. Vendar je, nepresenetljivo, tudi zelo star in se zelo počasi spreminja. Več kot 220 milijonov stavbnih enot, ki predstavljajo 85 % stavbnega fonda v Evropi, je bilo zgrajenih pred letom 2001. 85–95 % obstoječih stavb bo stalo tudi še leta 2050.

Večina navedenih obstoječih stavb ni energijsko učinkovitih¹. Veliko jih je odvisnih od fosilnih goriv za ogrevanje in hlajenje ter uporabljajo stare tehnologije in potratne naprave. Energijska revščina ostaja velik izziv za milijone Evropejcev. Na splošno so stavbe odgovorne za približno 40 % skupne porabe energije v EU in 36 % emisij toplogrednih plinov na področju energetike².

Zaradi krize zaradi COVID-19 so se v ospredju jasno znašli tudi naše stavbe, njihov pomen za naše življenje in njihove šibke točke. Med pandemijo se je vsakdanje življenje milijonov Evropejcev vrtelo okoli doma: postal je pisarna za tiste, ki so delali od doma, igralnica ali učilnica za otroke in učence, za številne tudi prostor za spletno nakupovanje ali prenos razvedrilnih vsebin. Šole so se morale prilagoditi in organizirati pouk na daljavo. Bolnišnična infrastruktura se je znašla pod hudim pritiskom. Zasebna podjetja so se morala navaditi na omejevanje socialnih stikov in ohranjanje fizične razdalje. Nekateri učinki pandemije so lahko dolgotrajnejši ter lahko ustvarijo nove zahteve za naše stavbe in njihov energijski profil in profil rabe virov, kar bo še dodatno povečalo potrebo po njihovi temeljiti in množični prenovi.

Medtem ko si Evropa prizadeva premagati krizo zaradi COVID-19, prenova omogoča edinstveno priložnost za ponovni razmislek o naših stavbah, njihovo preoblikovanje in posodobitev, da bi bile primerne za bolj zeleno in digitalno družbo, ter spodbuditev okrevanja gospodarstva.

Komisija je v Načrtu za uresničitev podnebnih ciljev do leta 2030³ predlagala zmanjšanje neto emisij toplogrednih plinov v EU za najmanj 55 % do leta 2030 v primerjavi z letom 1990. Energijska učinkovitost je bistveni element ukrepanja, saj je stavbni sektor eno od področij, na katerih je treba povečati prizadevanje. Za doseg 55-odstotnega zmanjšanja emisij bi morala EU do leta 2030 zmanjšati emisije toplogrednih plinov stavb za 60 %, njihovo porabo

¹ Gradbeni predpisi s posebnimi pravili o toplotni izolaciji ovoja stavb so se začeli v Evropi pojavljati po koncu 70. let minulega stoletja. To pomeni, da je bil velik delež sedanjega stavbnega fonda EU zgrajen brez kakršne koli zahteve glede energijske učinkovitosti: tretjina (35 %) stavbnega fonda v EU je stara več kot 50 let, več kot 40 % stavbnega fonda pa je bilo zgrajenega pred letom 1960. Skoraj 75 % ga je v skladu s trenutnimi gradbenimi standardi energijsko neučinkovitega. Vir: poročilo Skupnega raziskovalnega središča „Doseganje stroškovno učinkovitega energetskega preoblikovanja stavb v Evropi“.

² Ti podatki se nanašajo na uporabo in delovanje stavb, vključno s posrednimi emisijami v sektorju električne energije in ogrevanja, in ne na njihov celotni življenjski cikel. Po ocenah predstavlja ogljik v gradbeništvu približno 10 % skupnih letnih emisij toplogrednih plinov po vsem svetu, glej Skupno raziskovalno središče, Učinkovita raba virov in podnebne spremembe, 2020, ter Poročilo OZN o emisijski vrzeli iz leta 2019.

³ Sporočilo z naslovom „Krepitev evropskih podnebnih ambicij do leta 2030“ (COM (2020) 562 final).

končne energije za 14 %, porabo energije za ogrevanje in hlajenje pa za 18 %⁴. Zato se mora EU nujno osredotočiti na način, kako povečati energijsko učinkovitost naših stavb, zmanjšati njihovo ogljično intenzivnost v celotnem življenjskem ciklu in izboljšati njihovo trajnostnost. Z uporabo načel krožnosti za prenovo stavb se bodo zmanjšale emisije toplogrednih plinov stavb, povezane z materiali.

Zdaj se vsako leto bolj ali manj prenovi le 11 % obstoječega stavbnega fonda EU. Vendar so obnovitvena dela le zelo redko povezana z energijsko učinkovitostjo stavb. Tehtana letna stopnja energijske prenove je nizka in znaša približno 1 %. Po vsej EU se temeljita prenova, s katero se poraba energije zmanjša za najmanj 60 %⁵, izvede le pri 0,2 % stavbnega fonda na leto, v nekaterih regijah pa je stopnja energijske prenove praktično nič. S to hitrostjo bi v stavbnem sektorju zmanjšanje emisij ogljika na neto ničelno stopnjo trajalo stoletja. Čas je, da ukrepamo.

Ne gre le za zniževanje računov za energijo in zmanjševanje emisij. Prenova lahko prinese številne priložnosti ter zagotovi daljnosežne družbene, okoljske in gospodarske koristi. Z enim posegom lahko postanejo stavbe bolj zdrave, zelene, medsebojno povezane znotraj soseske, bolj dostopne, odporne proti izjemnim naravnim dogodkom ter opremljene s polnilnimi mesti za elektromobilnost in parkirišči za kolesa. Pametne stavbe lahko zagotavljajo bistvene podatke za urbanistično načrtovanje in storitve, ki so skladni z zahtevami o varstvu zasebnosti. Temeljita prenova lahko zmanjša pritisk po gradnji na povsem novih zemljiščih ter pomaga ohranjati naravo, biotsko raznovrstnost in rodovitna kmetijska zemljišča.

Naložbe v stavbe lahko v gradbeni ekosistem in širše gospodarstvo vnesejo prepotrebno spodbudo. Prenova je delovno intenzivna dejavnost, ki ustvarja delovna mesta in naložbe, pri čemer pogosto temelji na lokalnih dobavnih verigah, lahko ustvarja povpraševanje po energijsko zelo učinkoviti in z viri gospodarni opreми, nepremičninam pa prinaša dolgoročno vrednost. **Do leta 2030 bi lahko bilo z valom prenove v gradbenem sektorju EU ustvarjenih dodatnih 160 000 zelenih delovnih mest**⁶. To je lahko zelo dragoceno za sektor, v katerem je več kot 90 % subjektov MSP, ki so zaradi krize zaradi COVID-19 utrpeli hude gospodarske posledice. Dejavnost gradbenega sektorja se je zmanjšala za 15,7 % v primerjavi z letom 2019, naložbe v energijsko učinkovitost pa so se leta 2020 zmanjšale za 12 %. Kljub pričakovanemu okrevanju bo to na sektorju verjetno pustilo trajne posledice.

Evropa ima zdaj edinstveno priložnost, da s prenovo podpre **tako podnebno nevtralnost kot okrevanje**. Instrument EU za okrevanje **Next Generation EU** bo poleg **večletnega finančnega okvira EU** dal na voljo **rekordno visoka sredstva**, ki se lahko uporabijo tudi za začetek prenove za okrevanje, odpornost in večjo socialno vključenost. Z reševanjem

⁴ V primerjavi z ravnmi leta 2015, glej delovni dokument služb Komisije SWD (2020) 176 final.

⁵ Glej Priporočilo Komisije (EU) 2019/786 o prenovi stavb iz leta 2019.

⁶ Razvoj na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi, letni pregled iz leta 2019, Evropska komisija.

vprašanja energijske učinkovitosti skupaj z dostopnostjo bodo postale stavbe bolj uporabne in trajnostne z vidika staranja prebivalstva⁷.

Komisija na podlagi tega predstavlja **strategijo** za sprožitev **vala prenove za Evropo**, ki bo odpravil dolgoletne ovire za energijsko in z viri gospodarno prenovo, podprl nove dolgoročne naložbe, za začetek v javne in manj učinkovite stavbe, spodbudil digitalizacijo ter ustvarjal delovna mesta in priložnosti za rast v celotni dobavni verigi prenove.

Cilj je, da bi se letna stopnja energijske prenove stanovanjskih in nestanovanjskih stavb do leta 2030 najmanj podvojila in da bi se spodbudile temeljite energijske prenove. Z združevanjem moči na vseh ravneh v prizadevanjih za doseg te ciljev bo do leta 2030 prenovljenih 35 milijonov stavbnih enot. Da bi dosegli cilj podnebno nevtralne EU do leta 2050, bo treba povečano stopnjo in temeljitost prenove ohranjati tudi po letu 2030.

2. KLJUČNA NAČELA ZA PRENOVO STAVB DO LET 2030 IN 2050

EU mora na podlagi naslednjih ključnih načel sprejeti celovito in celostno strategijo, ki bo vključevala veliko različnih sektorjev in akterjev:

- „*energijska učinkovitost na prvem mestu*“⁸ kot horizontalno vodilno načelo upravljanja energetske unije in podnebnih ukrepov in širše, kot je določeno v evropskem zelenem dogovoru⁹ in strategiji EU za povezovanje energetskega sistema¹⁰, da bi se tako zagotovilo, da se proizvede le energija, ki jo dejansko potrebujemo;
- *cenovna dostopnost*, ki omogoča široko dostopnost energijsko učinkovitih in trajnostnih stavb, zlasti za gospodinjstva s srednjim ali nizkim prihodkom ter ranljive ljudi in območja;
- *razogljičenje in vključevanje obnovljivih virov energije*¹¹. S prenovo stavb bi se moralo pospešiti vključevanje obnovljivih virov energije, zlasti iz lokalnih virov, prav tako pa bi se morala spodbujati širša uporaba odpadne toplote. Povezati bi morala energetske sisteme na lokalni in regionalni ravni, s čimer bi pomagala razogljičiti promet ter ogrevanje in hlajenje;

⁷ Odpravljanje ovir glede dostopnosti je obveznost za EU in vse države članice kot podpisnice Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov.

⁸ Glej člen 2(18) Uredbe (EU) 2018/1999 o upravljanju: „energijska učinkovitost na prvem mestu“ pomeni, da se pri energetskih načrtih in vseh odločitvah glede politik in naložb čim bolj upošteva alternativne ukrepe za stroškovno energijsko učinkovitost, da bi dosegli učinkovitejše povpraševanje in ponudbo energije, zlasti s stroškovno učinkovitimi prihranki končne porabe energije, pobudami za prilagajanje odjema ter učinkovitejšo pretvorbo, prenosom in distribucijo energije, pri čemer pa bi se vseeno dosegli cilji teh odločitev“.

⁹ Evropski zeleni dogovor (COM(2019) 640 final).

¹⁰ Gonilo za podnebno nevtralno gospodarstvo: strategija EU za povezovanje energetskega sistema (COM(2020) 299 final).

¹¹ To se nanaša na energijo iz obnovljivih virov, proizvedeno na kraju samem ali v bližini.

- *upoštevanje življenjskega cikla in krožnosti*. Čim večje zmanjšanje odtisa stavb zahteva učinkovito rabo virov in krožnost skupaj s preoblikovanjem delov gradbenega sektorja v ponor ogljika, na primer s spodbujanjem zelene infrastrukture in uporabo organskih gradbenih materialov, ki lahko shranjujejo ogljik, na primer trajnostno pridobljenega lesa;
- *visoki zdravstveni in okoljski standardi*. Zagotavljanje visoke kakovosti zraka, dobro upravljanje voda, preprečevanje nesreč in zaščita pred nevarnostmi, povezanimi s podnebjem¹², odstranjevanje škodljivih snovi, kot sta azbest in radon, ter zaščita pred njimi, požarna in potresna varnost. Poleg tega bi bilo treba zagotoviti dostopnost, da bi celotno evropsko prebivalstvo, vključno z invalidi in starejšimi, dobilo enak dostop;
- *skupno reševanje dvojnega izziva ekološkega in digitalnega prehoda*. Pametne stavbe lahko omogočijo učinkovito proizvodnjo energije in uporabo obnovljivih virov energije na ravni hiše, območja ali mesta. V kombinaciji s pametnimi distribucijskimi sistemi bodo omogočile zelo učinkovite in brezemisijske stavbe;
- *spoštovanje estetike in arhitekturne kakovosti*¹³. Pri prenovi je treba spoštovati načela zasnove, obrti, ohranjanja dediščine in javnega prostora.

3. URESNIČEVANJE HITREJŠE IN TEMELJITEJŠE PRENOVE ZA BOLJŠE STAVBE

EU je vzpostavila zakonodajni okvir in niz instrumentov financiranja za spodbujanje energijske učinkovitosti, prenove stavb in uporabe obnovljivih virov energije na ravni stavbe, soseske in območja. Nadgrajen je bil s svežnjem „Čista energija za vse Evropejce“ iz let 2018 in 2019, s čimer je bila ustvarjena trdna podlaga za povezovanje trga energije, uporabo obnovljivih virov energije in spodbujanje energijske učinkovitosti, njegove določbe pa morajo vse države članice in deležniki izvajati v celoti kot glavno prednostno nalogo.

Ta okvir je spodbudil precejšen napredek na področju energijske učinkovitosti stavb: danes nove stavbe porabijo pol toliko energije kot podobne nove stavbe pred 20 leti. Zaradi sistemov obveznosti energijske učinkovitosti vse večje število energetskih podjetij zagotavlja, da njihovi odjemalci varčujejo z energijo, za kar ponujajo prodajne pakete, ki so vse bolj usmerjeni v prenovu stavb in nadgradnje sistemov. V Evropi se izvede približno 40 % svetovnih naložb v izboljšanje energijske učinkovitosti stavb (letno od 85 milijard EUR do 90 milijard EUR), pri čemer gradbeni sektor prednjači pri uporabi načel življenjskega cikla¹⁴. Vendar ostaja stopnja prenov obstoječih stavb trdovratno nizka, prenove pa niso temeljite.

¹² Stavbe, odporne proti podnebnim spremembam, so stavbe, ki so prenovljene tako, da bi bile odporne proti akutnim in kroničnim nevarnostim, povezanim s podnebjem, v zvezi s temperaturo, vetrom, vodo, trdno maso, kakor je ustrezno. Celoten seznam takih nevarnosti vsebuje tabela 1 Priloge I k Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 2020/1208.

¹³ V skladu z Deklaracijo iz Davosa z naslovom „Za kakovostno kulturo gradnje („Baukultur“) v Evropi,“ ki so jo leta 2018 sprejeli evropski ministri za kulturo in deležniki; „kakovostne arhitekture“ ne opredeljujeta le estetika in funkcionalnost, temveč tudi njen prispevek h kakovosti življenja ljudi in trajnostnemu razvoju naših mest in podeželja.

¹⁴ Zaradi ukrepov krožnega gospodarstva so mogoča do 60-odstotna zmanjšanja emisij toplogrednih plinov, povezanih z materiali, v celotnem življenjskem ciklu stavb. <https://www.eea.europa.eu/highlights/greater-circularity-in-the-buildings>.

Prenovo zavirajo ovire na različnih točkah v celotni vrednostni verigi, od prvotne odločitve o prenovi do financiranja in izvedbe projekta. Lahko se na primer zgodi, da so pri preučevanju možnosti za prenavo koristi prihrankov energije negotove ali slabo pojasnjene oziroma razumljene, sploh pri končnih uporabnikih. Take koristi je včasih težko izmeriti ali izraziti v konkretnih zneskih¹⁵. Poleg tega je prenova lahko draga, zahtevna z vidika organizacije, pa tudi dolgotrajna, kar zadeva izvedbo. Včasih je težko mobilizirati finančna sredstva, zlasti na lokalni in regionalni ravni. Javna sredstva so pogosto redka ter jih je zaradi regulativnih ovir in pomanjkanja zmogljivosti v javnih upravah težko kombinirati.

Za spodbuditev začetka obsežne in trajnostne prenovе po vsej Evropi je nujno odstraniti ključne ovire na vsaki točki dobavne verige.

Komisija je na podlagi svoje analize in javnega posvetovanja¹⁶ opredelila naslednja področja ukrepanja in vodilne ukrepe, ki so ključnega pomena, da se omogoči postopna sprememba glede temeljitosti in obsega prenov:

- 1) **Boljše obveščanje, krepitev pravne varnosti in spodbud** za javne in zasebne lastnike in najemnike¹⁷, da bi se lotili prenov. Komisija bo leta 2021 revidirala direktivi o energijski učinkovitosti in energijski učinkovitosti stavb¹⁸. Predlagala bo uvedbo strožje obveznosti glede tega, da je treba imeti **energijske izkaznice**, in postopno uvedbo obveznih **minimalnih standardov energijske učinkovitosti** za obstoječe stavbe. Poleg tega bo predlagala **razširitev področja uporabe zahtev glede prenovе stavb na vse ravni javne uprave**. V ocenah učinka, priloženih tem zakonodajnim revizijam, bodo preučene različne možnosti, kar zadeva raven, področje uporabe in časovni okvir teh zahtev.
- 2) **Zagotavljanje ustreznega in dobro usmerjenega financiranja**. V letni strategiji za trajnostno rast 2021¹⁹ in smernicah glede načrtov za okrevanje in odpornost²⁰ je bila prenova stavb opredeljena kot prednostna naloga nacionalnih načrtov za okrevanje v okviru evropskega **vodilnega projekta za prenavo**. Poleg okrevanja je v tem sporočilu predlagano povečanje obsega in učinka **financiranja EU** z zagotavljanjem več nepovratnih sredstev, tehnične pomoči, podpore za razvoj projektov in posojil ter z omogočanjem njihovega kombiniranja povsod, kjer to v preteklosti ni bilo mogoče. Komisija bo s prenovljeno strategijo za trajnostno financiranje spodbujala pravi trg za energetske storitve in okrepila dostop do

¹⁵ Glej poročilo Skupnega raziskovalnega središča z naslovom „Izkoriščanje številnih možnosti: skrite vrednosti v okoljski in nepremičninski politiki“.

¹⁶ Povzetek poročila posvetovanja z deležniki je na voljo na portalu Povejte svoje mnenje ([tukaj](#)) in na spletišču, namenjenemu valu prenovе ([tukaj](#)).

¹⁷ Pri stanovanjskih stavbah so anketiranci v okviru odprtega javnega posvetovanja o valu prenovе nezadostno razumevanje rabe energije in prihrankov ocenili kot zelo pomembno/pomembno oviro pogostejše kot druge ovire. Med najpomembnejšimi ovirami za prenavo stavb so različni interesi lastnikov hiš in stanovalcev, nesoglasja med več lastniki in težave pri načrtovanju prenovitvenih del.

¹⁸ Direktiva 2012/27/EU o energetske učinkovitosti, kakor je bila spremenjena z Direktivo (EU) 2018/2002; Direktiva 2010/31/EU o energetske učinkovitosti stavb, kakor je bila spremenjena z Direktivo.

¹⁹ COM(2020) 575 final.

²⁰ Objavljene 17. septembra 2020.

privlačnega **zasebnega financiranja**²¹. Podpora pri dostopu do osnovnih energetske storitev bi morala biti na voljo tistim, ki jo potrebujejo²².

- 3) **Povečanje zmogljivosti** za pripravo in izvajanje projektov. Komisija bo povečala **tehnično pomoč** ter jo približala regionalnim in lokalnim akterjem, zlasti s krepitvijo evropske pomoči, namenjene področju energije na lokalni ravni (ELENA), in uporabo sklopa za tehnično pomoč v okviru sklada za odpornost in okrevanje.
- 4) **Spodbujanje celovitih in celostnih ukrepov prenove** za pametne stavbe, vključevanje energije iz obnovljivih virov in omogočanje merjenja dejanske porabe energije. **Novi indikator pripravljenosti na pametne sisteme za stavbe**²³ spodbuja digitalno primerne prenove. V okviru revizije uredbe o gradbenih proizvodih, ki trenutno poteka, bo Komisija preučila, kako bi bilo mogoče s trajnostnimi merili podpreti začetek uporabe bolj trajnostnih gradbenih proizvodov pri gradbenih delih in spodbujati uvajanje najnovejših tehnologij.
- 5) **Zagotavljanje, da bo gradbeni ekosistem pripravljen na uresničevanje trajnostne prenove** na podlagi krožnih rešitev, uporabe in ponovne uporabe trajnostnih materialov ter **vključevanja naravnih rešitev**. Komisija predlaga spodbujanje razvoja standardiziranih trajnostnih industrijskih rešitev in ponovne uporabe odpadnega materiala. Razvila bo časovni načrt do leta 2050 za **zmanjšanje emisij ogljika v celotnem življenjskem ciklu** v stavbah, vključno z uporabo proizvodov na biološki osnovi, pregledala pa bo tudi cilje v zvezi s snovno predelavo. Za spodbujanje **znanja in spretnosti delavcev v sektorju prenove** bo Komisija skupaj z državami članicami prek **programa znanj in spretnosti** in svojega prihodnjega **pakta za znanja in spretnosti** ter s sredstvi kohezijske politike in Sklada za pravični prehod za financiranje pobud za usposabljanje in preusposabljanje tesno sodelovala s socialnimi partnerji.
- 6) Uporabljanje prenove kot **vzvoda za reševanje energijske revščine** in dostopa do **zdravih stanovanj** za vsa gospodinjstva, vključno za invalide in starejše. Komisija predstavlja priporočilo o **energijski revščini**. Izvajati bo začela **pobudo za dostopna stanovanja za 100 usmerjevalnih projektov** ter preučila, ali in kako bi se lahko proračunski viri EU poleg prihodkov sistema EU za trgovanje z emisijami

²¹ Pomanjkanje virov ali omejeni viri za financiranje prenove stavb so se izkazali za najpomembnejšo oviro za prenovo stavb, saj jo je kot zelo pomembno/pomembno ocenila velika večina, tj. 92 % anketirancev v okviru odprtega javnega posvetovanja o valu prenove.

²² Prim. evropski steber socialni pravic, načelo 20.

https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_sl.

²³ Delegirana uredba Komisije C(2020) 6930 o dopolnitvi Direktive 2010/31/EU Evropskega parlamenta in Sveta z vzpostavitev neobvezne skupne sheme Evropske unije za razvrščanje stavb glede na pripravljenost na pametne sisteme in Izvedbena uredba Komisije C(2020) 6929 o podrobni opredelitvi tehničnih modalitet za učinkovito izvajanje neobvezne skupne sheme Unije za razvrščanje stavb glede na pripravljenost na pametne sisteme.

(EU ETS) porabili za financiranje programov za energijsko učinkovitost in prihranke energije, usmerjene v prebivalstvo z nižjimi prihodki.

- 7) Spodbujanje **razogljichenja sektorja ogrevanja in hlajenja**, ki je odgovoren za 80 % porabljene energije v stanovanjskih stavbah, z revizijama direktiv o energiji iz obnovljivih virov in energijski učinkovitosti v letu 2021 ter revizijo EU ETS, uporabo in nadaljnjim razvojem okoljsko primerne zasnove in ukrepov za označevanje energijske učinkovitosti ter tudi s podpiranjem območnega pristopa.

Ti vodilni ukrepi ter številni ukrepi spremljevalne politike, zakonodajni ukrepi in ukrepi financiranja so podrobneje opisani v naslednjih oddelkih.

3.1 BOLJŠE OBVEŠČANJE, KREPITEV PRAVNE VARNOSTI IN SPODBUD ZA PRENOVO

Izhodišče trajnostne prenove je vedno posamezna odločitev, pri kateri se tehtajo pričakovane koristi in stroški. Med dejavniki, ki najbolj ovirajo sprejetje teh odločitev, so danes nezadostne informacije o obstoječem energijskem profilu in profilu rabe virov v stavbah ter morebitnih koristih prenove, nezaupanje v dejanske prihranke energije in razdeljene spodbude med lastniki in najemniki.

Nekatere države članice so se odločile, da se bodo te težave lotile z uvedbo stopenj minimalne učinkovitosti do določenega roka za izpolnitev ali v nekaterih trenutkih življenjskega cikla stavbe²⁴. Take zahteve utrujejo pričakovanja vlagateljev in podjetij ter so najuspešnejše skupaj z zanesljivimi energijskimi izkaznicami in financiranjem. Med prednostmi take zakonodajne spodbude so določitev jasnih načel za odločanje v večlastniških stavbah, upoštevanje energijske učinkovitosti v vrednosti stavbe in izboljšanje splošne slabe ozaveščenosti o koristih prenove.

Komisija bo na podlagi takih dobrih praks do konca leta 2021 v okviru revizije direktive o energijski učinkovitosti stavb po oceni učinka predlagala **obvezne minimalne standarde energijske učinkovitosti**, pri čemer bo upoštevala obseg, časovni okvir in faze postopnega izvajanja takih zahtev, vključno s potrebo po spremljevalnih podpornih politikah. Taki ukrepi bodo olajšali povezovanje konkretnih nacionalnih, regionalnih in lokalnih spodbud ter podpirali skladnost s temi minimalnimi standardi.

Komisija meni, da **energijske izkaznice** in njihova razpoložljivost v dostopnih podatkovnih zbirkah izboljšujejo preglednost učinkovitosti stavbnega fonda. Energijske izkaznice na ravni stavbe vsebujejo informacije o energijski učinkovitosti, deležu obnovljivih virov energije in

²⁴ Francija je v okviru dolgoročnih strategij prenove v zvezi s tem sprejela napreden sklop ukrepov, začeni s prepovedjo zvišanja najemnine v primeru energijsko slabo učinkovitih stavb od leta 2021 („passoire énergétique“ energijska učinkovitost ni navedena), prepovedjo oddajanja takih stavb v najem od leta 2023 in obveznostjo prenove vseh energijsko najslabše učinkovitih stavb od leta 2028. Na Nizozemskem bodo morale vse poslovne stavbe do leta 2023 doseči razred C v energijski izkaznici, do leta 2030 pa razred A. Tudi v belgijski regiji Flandrija preučujejo politične predloge za minimalno stopnjo v energijski izkaznici za nestanovanjske stavbe od leta 2030 in minimalno stopnjo v energijski izkaznici za stanovanjske najemniške stavbe.

stroških energije. Na ravni območja, regionalni in nacionalni ravni ali ravni Unije so ključne za opredeljevanje energijsko najmanj učinkovitih stavb, ki jih je treba nujno prenoviti. Uporabljajo se lahko za ocenjevanje izboljšav, povezanih z naložbami, pred izvedenimi deli in po njih ter pomagajo vzpostaviti povezavo med financiranjem in kakovostno prenovo.

Direktiva o energijski učinkovitosti stavb že določa zahteve za energijske izkaznice v primeru gradnje, zamenjave stanovalca ter za stavbe s površino več kot 250 m², ki jih uporabljajo javni organi in jih javnost pogosto obiskuje. Vendar je pokritost z energijskimi izkaznicami še vedno omejena, pri čemer ima v več državah članicah energijske izkaznice manj kot 10 % stavbnega fonda. Težava so še vedno kakovost energijskih izkaznic in poštena določitev cen, kar spodbuja zaupanje v to orodje. Le malo energijskih izkaznic temelji na fizičnem energetskem pregledu, poleg tega ne odražajo medsebojne povezanosti stavb in njihove pripravljenosti na pametne sisteme. Glede na to, da je na voljo vedno več rešitev za merjenje in upravljanje energijske učinkovitosti med uporabo stavb, bo Komisija predlagala **posodobitev okvira za energijske izkaznice**, v katerem bodo upoštevane nastajajoče tehnologije za merjenje energijske učinkovitosti. To bo vključevalo preučitev **enotne strojno berljive oblike podatkov za EU**²⁵ za izkaznice ter strožje določbe **o razpoložljivosti in dostopnosti podatkovnih zbirk in povezanih digitalnih evidenc za energijske izkaznice**.

Komisija bo prav tako preučila potrebo po razširitvi **zahtev po energetskih pregledih**²⁶ na večje in kompleksnejše nestanovanjske stavbe, kot so bolnišnice, šole ali pisarne, da bi med drugim čim bolj povečala komplementarnost z energijskimi izkaznicami.

Obstoječe zakonodajne zahteve za nakup in prenovo obstoječih javnih stavb trenutno zajemajo le javne stavbe, ki jih imajo v lasti in jih uporabljajo centralne države ter ki predstavljajo približno 4,5 % vseh javnih stavb. Komisija bo v okviru revizije direktive o energijski učinkovitosti preučila potrebo po **razširitvi zahtev glede prenove na stavbe na vseh ravneh javne uprave**, vključno s Komisijo, in povečanju letne stopnje energetske prenove.

Temeljite prenove ni vselej mogoče izvesti naenkrat. Zato je pomembno ustvariti boljše pogoje za postopno prenovo. Komisija bo uvedla **digitalne dnevnik stavb**²⁷, ki bodo **vključevali vse podatke v zvezi s stavbo**, ki bodo pridobljeni s prihodnjimi **načrti za prenovo stavbe**²⁸, **indikatorji pripravljenosti na pametne sisteme, okvirom Level(s)**²⁹ ter

²⁵ Ker skupna oblika podatkov ne obstaja, se izkaznice izdajajo kot datoteke .pdf, kar preprečuje enostaven dostop, uporabo in analizo zadevnih podatkov.

²⁶ Do junija 2021 kot del revizije direktive o energijski učinkovitosti. Energetski pregledi so trenutno obvezni za večja podjetja, države članice pa morajo vzpostaviti programe za spodbujanje MSP k njihovem izvajanju, vendar pa izvajanje priporočil glede pregledov ni obvezno.

²⁷ Digitalni dnevnik stavb se bodo uporabljali kot evidence za podatke o posameznih stavbah in bodo olajševali izmenjavo informacij v gradbenem sektorju ter med lastniki in najemniki stavb, finančnimi institucijami in javnimi organi.

²⁸ Kot je predvideno v direktivi o energijski učinkovitosti stavb, bodo načrti za prenovo stavb zagotavljali jasen časovni načrt za postopno prenovo v življenjskem ciklu stavbe, ki bo lastnikom in vlagateljem pomagal pri načrtovanju najboljšega trenutka in obsega posegov.

²⁹ Novi okvir Komisije Level(s) zajema porabo energije, materiala in vode, kakovost in vrednost stavb, zdravje, udobje, odpornost proti podnebnim spremembam in stroške v življenjskem ciklu.

<https://ec.europa.eu/environment/eussd/buildings.htm>.

energijskimi izkaznicami, da bi zagotovila združljivost podatkov in njihovo vključevanje med celotno prenovo.

Komisija bo skupaj z državami članicami, deležniki, subjekti na trgu in ponudniki podatkov preučila, ali bi lahko **evropska opazovalnica stavbnega fonda**³⁰ postala centralna evropska evidenca zanesljivih podatkov o stavbnem fondu in njegovi energijski učinkovitosti, ter podpirala spodbude na tem področju.

3.2 OKREPLJENO, DOSTOPNO IN BOLJ CILJNO USMERJENO FINANCIRANJE

Sektor prenove stavb je eden od sektorjev z največjo naložbeno vrzeljo v EU. Komisija ocenjuje, da bodo za doseg predlaganega podnebne cilja v višini 55 % do leta 2030 potrebne dodatne naložbe v višini približno 275 milijard EUR na leto³¹.

V sektorju stanovanjskih stavb sta kot ovira pogosto omenjena neobstoje preprostih, privlačnih in enostavno dostopnih javnih spodbud za prenovo in neobstoje konvencionalnih finančnih produktov. Tudi kadar je financiranje načeloma na voljo, pa njegovo uporabo omejujejo pomanjkljive informacije in slaba ozaveščenost glede razpoložljivega financiranja, zapleteni postopki ali zakonodajne omejitve za dostop do javnih financ. V nestanovanjskem sektorju sta najpomembnejši oviri neobstoje financiranja za stavbe v javni lasti in neobstoje ustreznih finančnih spodbud za poslovne stavbe.

Za odpravo teh ovir je treba ukrepati na različnih področjih ter spodbuditi boljšo uporabo sredstev EU in nacionalnih javnih sredstev in mobilizacijo večjega deleža zasebnih sredstev. Sredstva EU in nacionalna javna sredstva je mogoče učinkoviteje in bolje usmeriti v končne uporabnike z olajšanjem njihovega kombiniranja z najrazličnejšimi viri financiranja, uravnoteženjem intenzivnosti podpore z učinkom, krepitvijo tehnične pomoči ali pomoči za razvoj projektov in spodbujanjem sinergij s tržnimi mehanizmi.

Financiranje EU spodbuja naložbe v prenovo

Večletni finančni okvir za obdobje 2021–2027 in instrument za okrevanje Next Generation EU zagotavljata priložnost za sprožitev vala prenove brez primere. Še nikoli doslej ni bilo v tem ključnem sektorju takih naložbenih priložnosti.

Mehanizem za okrevanje in odpornost, o katerem trenutno potekajo pogajanja in za katerega je Evropski svet odobril **672,5 milijarde EUR**, od česar bi bilo 37 % namenjenih odhodkom, povezanim s podnebjem, lahko podpre naložbe v prenovo in reforme v zvezi z energijsko učinkovitostjo v vseh državah članicah. Komisija je v letni strategiji za trajnostno rast 2021 predlagala **evropska vodilna projekta za prenovo in zagon** za usklajeno

³⁰ Glej https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/eu-bso_en.

³¹ Glej „Opredelitev potreb Evrope za okrevanje“, delovni dokument služb Komisije SWD(2020) 98 final, ter „Krepitev evropskih podnebnih ambicij do leta 2030 – Vlaganje v podnebno nevtralnost v korist naših državljanov“, delovni dokument služb Komisije SWD(2020) 176 final.

posredovanje vseh držav članic na podlagi projektov, vključenih v njihove nacionalne načrte za okrevanje in odpornost³².

Za podpiranje izvajanja teh vodilnih projektov bo Komisija dopolnila smernice o pripravi načrtov za okrevanje in odpornost za države članice³³ s prilagojenimi smernicami za vsako državo članico v okviru posamezne ocene nacionalnih energetske in podnebne načrtov³⁴ in dolgoročnih strategij prenove. Praktične usmeritve bo državam članicam dala na voljo s primerom možnih elementov načrta za okrevanje in odpornost za prenovo stavb, energijsko učinkovitost in učinkovito rabo virov³⁵. Poleg tega bo okrepila **obstoječe usklajene ukrepe**³⁶, da bi državam članicam pomagala pri izmenjavi dobrih praks in spremljala izvajanje skozi čas.

Kohezijska politika je od nekdaj predstavljala glavni vir javnih sredstev EU za neposredne naložbe v izboljšanje energijske učinkovitosti stavb, to vlogo pa bo ohranila tudi v obdobju 2021–2027³⁷. Dopolnjuje začasni mehanizem za okrevanje in odpornost ter zagotavlja celostno podporo za prenovo stavb, med drugim za prilagojene programe prenove na lokalni in regionalni ravni. Države članice morajo na podlagi izkušenj iz preteklih programskih obdobj zagotoviti, da so njihovi sofinancirani programi za energijsko učinkovitost in učinkovito rabo virov dobro usmerjeni v uresničevanje visoke energijske učinkovitosti, spremljanje katere bo izboljšano s podrobnejšim in zanesljivejšim sistemom kazalnikov.

Države članice bi morale poleg tega dopolniti uporabo programov, ki jih sofinancira EU, s sistemi dodatne podpore, zlasti za mobilizacijo zasebnega financiranja³⁸. Na podeželskih območjih se lahko za povečanje energijske učinkovitosti in proizvodnjo energije iz obnovljivih virov uporabijo sredstva iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP).

Programski dokumenti bi morali določati **prednostne naloge na področju prenove** na podlagi **nacionalnih energetske in podnebne načrtov ter dolgoročnih strategij prenove**. Države članice, ki še niso predstavile dolgoročnih strategij prenove, naj to storijo, saj so del zahtevanih pogojev, ki od leta 2021 omogočajo dostop do sredstev iz kohezijskega sklada.

Na podlagi pozitivnih izkušenj z Evropskim skladom za strateške naložbe (EFSD) in z dopolnjevanjem z drugimi viri financiranja EU bo program **InvestEU** deloval kot enotni

³² Z mehanizmom za okrevanje in odpornost je mogoče kombinirati tudi podporo iz drugih programov EU, kot so InvestEU, Instrument za povezovanje Evrope, LIFE in Obzorje Evropa, ter tudi nacionalna sredstva.

³³ COM(2020) 575 final, Letna strategija za trajnostno rast 2021.

³⁴ Za posamezne ocene glej delovne dokumente služb Komisije SWD(2020)900–SWD(2020)926.

³⁵ <https://ec.europa.eu/info/departments/recovery-and-resilience-task-force>.

³⁶ Ob določitvi namenske tematske osredotočenosti na vodilni projekt za prenovo in vključitvi predstavnikov najrazličnejših zadevnih nacionalnih ministrstev v okviru usklajenega ukrepa direktive o energijski učinkovitosti stavb (<https://epbd-ca.eu>) ob tesnem povezovanju z vodilnimi ukrepi direktive o energijski učinkovitosti in direktive o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov ter v sodelovanju s tehnično delovno skupino v okviru upravljanja energetske unije.

³⁷ V obdobju 2014–2020 je bilo približno 17 milijard EUR sredstev iz kohezijskega sklada namenjenih prenovi stavb.

³⁸ Hrvaška je s sredstvi ESRR financirala prenovo 250 000 m² in 69 javnih stavb, kot so bolnišnice in vrtci, pri čemer pričakovani letni prihranek znaša 70 GWh.

program za podporo naložbam na ravni EU za zagotavljanje tehnične pomoči in financiranja, ki bo podprto s proračunskim jamstvom EU za sprostitev zasebnih naložb. V okviru sklopa za socialne naložbe ter znanja in spretnosti in sklopa za trajnostno infrastrukturo programa InvestEU bodo namenski finančni produkti za energetske prenove stavb usmerjeni v stanovanjski sektor, poudarek pa bo na socialnih in cenovno dostopnih stanovanjih, javnih stavbah, šolah in bolnišnicah, MSP in podpori podjetij za energetske storitve (ESCO) za večjo uporabo pogodbenega zagotavljanja prihranka energije.

Na podlagi izkušenj, pridobljenih s pobudama za zasebno financiranje za energijsko učinkovitost in pametno financiranje pametnih stavb, si bo Komisija prizadevala spodbujati **rešitve, ki izhajajo iz potreb in ki so enostavno dostopne za nosilce projektov ter uporabljajo enotni sklop pravil**. Konkretno to pomeni, da bo lahko država članica del financiranja, ki bo na voljo v okviru kohezijske politike, prenesla na oddelek InvestEU v posamezni državi članici. Program InvestEU bo prav tako omogočil povezovanje finančnih produktov, podprtih z jamstvom InvestEU, z namensko tehnično pomočjo za banke in posrednike, lokalne organe in končne upravičence. Poenostavljena pravila bodo omogočila tudi kombiniranje posojil z nepovratnimi sredstvi in **nagrajevanje najuspešnejših projektov z višjimi stopnjami nepovratnih sredstev**.

Evropska investicijska banka (EIB) bo v okviru svoje na novo vzpostavljene evropske pobude za prenovo stavb okrepila podporo za združevanje projektov za prenovo stavb v portfelje in zagotavljanje prilagojene finančne podpore, ki bo segala od običajnih dolgoročnih jamstvenih posojil do jamstev, lastniškega financiranja ali financiranja terjatev. Za povečanje obsega in učinka posojil za energijsko učinkovitost stavb bi morala biti EIB sposobna lažje združevati tehnično pomoč, pomoč za razvoj projektov, posojila in nepovratna sredstva kot enotni sveženj.

Komisija si bo v sodelovanju z državami članicami, EIB in udeleženci na trgu prizadevala za olajšanje izvajanja **pravil za združevanje** programov in instrumentov EU ter nacionalnih in zasebnih sredstev za projekte prenove.

Komisija bo v okviru revizije uredbe o splošnih skupinskih izjemah ter smernic o državni pomoči za varstvo okolja in energijo, ki poteka, določila **preprostejša, jasnejša in za uporabo enostavnejša pravila o državni pomoči za prenovo stavb**, zlasti v stanovanjskem sektorju in sektorju socialnih stanovanj, ter razjasnila področje uporabe državne pomoči za **naprave za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov za lastno porabo**. V prvem koraku pregleduje pravila o državni pomoči za olajšanje sofinanciranja jamstev programa InvestEU s strani držav članic³⁹.

Na podlagi izkušenj, pridobljenih v nekaterih nacionalnih okvirih, je Komisija pripravljena **svetovati državam članicam, ki razmišljajo o uporabi prihodkov iz sistema EU za**

³⁹ Ciljno usmerjen pregled uredbe o splošnih skupinskih izjemah (državna pomoč): razširjeno področje uporabe za nacionalna sredstva, ki jih je treba združiti z nekaterimi programi Unije (2. posvetovanje) https://ec.europa.eu/competition/consultations/2020_gber/consultation_document_sl.pdf.

trgovanje z emisijami (ETS) in možnosti financiranja v okviru sklada za modernizacijo sistema EU za trgovanje z emisijami kot o viru za financiranje programov za prenovo stavb, zlasti za gospodinjstva z nižjimi prihodki.

PRITEGNITEV ZASEBNIH NALOŽB IN SPODBUJANJE FINANCIRANJA ZELENIH POSOJIL

Glede na nizek profil tveganja naložb v energijsko učinkovitost⁴⁰ in obete glede povpraševanja, ki jih bo podprl val prenove, bo ponujanje zasebnega financiranja skupaj z inovativnimi storitvami za prenovo vse privlačnejši poslovni predlog. Akterji, kot so podjetja za energetske storitve, javne službe ali banke, že uporabljajo in zagotavljajo tehnično svetovanje. Lastnikom nepremičnin lahko ponudijo prepotrebno podporo v smislu zamisli in financiranja v vseh fazah procesa prenove. Spodbujajo lahko združevanje malih projektov, ponujajo ugodne pogoje za zapletene projekte z daljšim časom vračanja in združujejo najrazličnejše akterje, vključene v odločanje glede prenove stavb.

Drugič, države članice lahko za pritegnitev zasebnih posrednikov in povezovalcev zmanjšajo dojemanje tveganja in povečajo tržne spodbude, kot so tarife za prihranke energije, sistemi javne podpore s plačilom glede na učinkovitost in razpisi za prihranke energije. Države članice bi morale prav tako raziskati inovativne finančne rešitve s sistemi za financiranje prek davkov in prek računov ali s sredstvi, povezanimi z nepremičninami, pa tudi s fiskalnimi orodji⁴¹ za ustvarjanje ekonomskih spodbud za financiranje prenove stavb. Obstoječi **sistemi obveznosti energijske učinkovitosti** na podlagi člena 7 direktive o energijski učinkovitosti se lahko učinkovito uporabljajo za vse vrste stavb⁴², da bi se vključili novi posredniki, kot so javne službe, zagotavljalo tehnično strokovno znanje ter ponujale združene storitve za zmanjšanje števila transakcij in znižanje upravnih stroškov.

Z vključevanjem podjetij za energetske storitve prek **javno-zasebnih partnerstev** je mogoče pritegniti naložbe, zbrati majhne in razpršene naložbe, znižati začetne stroške in nagraditi prihranke energije. Združevanje pogodb o zagotavljanju energijske učinkovitosti s **pogodbenim zagotavljanjem odpornosti** s strani zavarovateljev lahko pomaga tržno upravljati naložbeno tveganje, saj imajo zavarovatelji strokovno znanje glede ocenjevanja in nudenja zaščite pred okoljskimi, podnebnimi in drugimi tveganji.

Da bi Komisija pomagala znižati stroške transakcij, bo spodbujala **standardizacijo pogodb in finančnih instrumentov** na nacionalni in evropski ravni z uporabo obstoječih forumov za

⁴⁰ Zdi se, da je večja energijska učinkovitost povezana z nižjimi stopnjami neplačil hipotek in s povečano vrednostjo sredstev. Vir: končno poročilo o korelacijski analizi med energijsko učinkovitostjo in tveganjem. EeDaPP.

https://eedapp.energyefficientmortgages.eu/wp-content/uploads/2020/08/EeDaPP_D57_27Aug20-1.pdf.

⁴¹ Kot so davčne spodbude in krediti v okviru neposredne obdavčitve (npr. obdavčitev dohodkov in obdavčitev dohodkov pravnih oseb) ter okoljski davki (davki na ogljik), obdavčitev nepremičnin, ki daje prednost boljšim stavbam, namenjanje davčnih prihodkov za prenovo, davčna amortizacija, ki daje prednost naložbam v prenovo, stopnje DDV za gradbene storitve in trajnostne materiale v skladu z direktivo o DDV (Priloga III), pa tudi regionalni in lokalni davki in pristojbine. Glej tudi Bertoldi, P., Economidou, M., Palermo, V., Boza- Kiss, B., Todeschi, V., „How to finance energy renovation of residential buildings: Review of current and emerging financing instruments in the EU.“ WIREs Energy Environ. 2020;e384. <https://doi.org/10.1002/wene.384>.

⁴² Prihranki energije, doseženi v okviru teh obveznosti, prispevajo k izpolnjevanju obveznosti prihrankov energije iz člena 7 direktive o energijski učinkovitosti.

poustvarjanje in nadgrajevanje primerov dobre prakse in inovativnih pristopov. Te načine aktiviranja naložb zasebnega sektorja bo dejavno podpirala prek skupine finančnih institucij za energijsko učinkovitost in forumov za naložbe v trajnostno energijo.

Val prenove je lahko tudi priložnost za spodbujanje razvoja **financiranja zelenih posojil in hipotek**. Nadgrajeni sistem energijskih izkaznic, ki prikazuje povečanje energijske učinkovitosti, bo bankam in drugim finančnim institucijam omogočil ponujanje financiranja kreditov in hipotek za ekologizacijo portfeljev in zbiranje stavb kot zavarovanja za izdajo kritih obveznic. Številne tržne pobude že vodijo inovativne sisteme za financiranje posojil in hipotek za energijsko učinkovitost⁴³. V naslednjem koraku je mogoče v to oceno vključiti ogljik v celotnem življenjskem ciklu in ga povezati s financiranjem za krožne rešitve.

Komisija s prenovljeno strategijo EU za trajnostno financiranje preučuje dodatne standarde in oznake za trajnostne finančne produkte, kot so zelene hipoteke, zelena posojila in zelene obveznice. To bo pomagalo zagotoviti širšo ponudbo in opaznost produktov za posojila za energijsko učinkovitost in gospodarno rabo virov. Reviziji **direktive o stanovanjskih kreditih**⁴⁴ in **direktive o potrošniških kreditnih pogodbah**⁴⁵ zagotavljata priložnosti, da bi se ustrezno upoštevalo morebitno nižje kreditno tveganje trajnostnih finančnih produktov⁴⁶. Poleg tega Evropski bančni organ preučuje, ali bi bila namenska bonitetna obravnava finančnih produktov, povezanih s trajnostnimi cilji, kot je prenova stavb, v bančni ureditvi utemeljena. Komisija preučuje tudi ukrepe za **vključitev okoljskih, socialnih in upravljavskih tveganj** v bonitetno ureditev v svojih pregledih pravil za banke (uredba in direktiva o kapitalskih zahtevah) in zavarovatelje (direktiva Solventnost II). Tudi EIB bo preučila podporo novih načinov za pritegnitev zasebnih sredstev za krepitev obnove, vključno s sprostitev novih trgov za zagotavljanje hipotekarnih posojil ali listinjenja za energijsko učinkovitost.

Komisija razvija **taksonomijo EU**⁴⁷ s tehničnimi merili za predhodno preverjanje za gradbeni sektor, da bi zasebni kapital usmerila v trajnostne naložbe v energetske prenove na podlagi energijskih izkaznic in standardov za stavbe s skoraj ničelno porabo energije. Komisija bo v okviru revizije direktive o energijski učinkovitosti stavb preučila tudi uvedbo **standarda „temeljite prenove“**, da bi omogočila povezovanje precejšnjega zasebnega financiranja s preglednimi, merljivimi in resnično „zelenimi“ naložbami.

⁴³ Uporaba nepovratnih sredstev iz programa Obzorje 2020, Evropska hipotekarna zveza – Evropski svet za krite obveznice (EMF-ECBC) razvija pobudo o hipotekarnem financiranju energijske učinkovitosti s sklopom podpornih ukrepov za spodbujanje zasebnega financiranja pri energijsko učinkoviti prenovi stanovanjskih in poslovnih stavb.

⁴⁴ Direktiva 2014/17/EU.

⁴⁵ Direktiva 2008/48/ES.

⁴⁶ Glej EaDaPP, Končni rezultati korelacijske analize med energijsko učinkovitostjo in tveganjem, 2020.

⁴⁷ Prek dveh delegiranih aktov: o prilagoditvi podnebnim spremembam in ublažitvi njihovih posledic ter prehodu na krožno gospodarstvo, pa tudi s trajnostno rabo ter varstvom vodnih in morskih virov, preprečevanjem in nadzorovanjem onesnaževanja ter varstvom in obnovo biotske raznovrstnosti in ekosistemov. Uredba (EU) 2020/852 (UL L 198, 22.6.2020, str. 13).

Vse te spodbude lahko strankam pomagajo pri dostopu do cenejšega financiranja in pomagajo spodbujati razvoj dinamičnega zasebnega financiranja, ki dopolnjuje javna sredstva, davčne spodbude in druge oblike javne finančne pomoči.

3.3 POVEČANJE ZMOGLJIVOSTI IN TEHNIČNE POMOČI

Priprava dobrega projekta prenove, ki se mu poiščejo najboljši razpoložljivi viri financiranja, je za posameznike ali male lokalne organe težka in pogosto zelo zapletena naloga. Zato bo imela **tehnična pomoč** ključno vlogo pri pričakovanih višjih stopnjah in kakovosti prenove. Za nekatere oblike te pomoči so odgovorne države članice, vendar lahko EU odigra pomembnejšo vlogo.

Komisija bo na podlagi izkušenj z mehanizmom ELENA, zasebnim financiranjem za energijsko učinkovitost (PF4EE), kohezijsko politiko, programom skupne pomoči pri podpori projektov v evropskih regijah (JASPERS) in mehanizmom pomoči za razvoj projektov (PDA) v okviru programa Obzorje 2020 poenostavila in okrepila tehnično pomoč s prednostnim ciljem doseči večjo skupino upravičencev, vključno z manjšimi upravičenci. Okrepljeno financiranje za mehanizem ELENA naj bi se v skladu s predlogom črpalo iz svetovalnega vozlišča InvestEU in po možnosti iz drugih evropskih programov.

Komisija bo skupaj z EIB državam članicam pomagala zasnovati nacionalne ali lokalne programe **po vzoru modela ELENA**⁴⁸, hitro izvajanje in visoko energijsko učinkovitost pa nagraditi s tremi viri financiranja: sredstvi kohezijske politike (v obliki samostojne podpore ali kot del izvajanja finančnega instrumenta), iz oddelka InvestEU v posamezni državi članici ali z mehanizmom za okrevanje in odpornost.

Poleg tega bosta Komisija in EIB podprli vzpostavitev standardiziranih **točk „vse na enem mestu“**, ki se lahko na nacionalni, regionalni in lokalni ravni hitro vzpostavijo za prilagojeno svetovanje in financiranje rešitev, zasnovanih za podpiranje lastnikov domov ali MSP med pripravo in izvajanjem njihovih projektov. Lokalni akterji lahko na podlagi te platforme vzpostavijo strokovne centre za najrazličnejše vrste svetovanja o trajnostni prenovi.

Dodatni viri za podporo zmogljivosti bodo na voljo s predlaganim novim **instrumentom tehnične pomoči** iz načrta za okrevanje, z **mehanizmom za mesta EU** in **mehanizmom pomoči za razvoj projektov** v okviru programa LIFE, za krepitev upravnih zmogljivosti in tehnične pomoči pa v okviru sredstev kohezijske politike po letu 2020. Poleg tega zakonodajni predlog kohezijske politike vključuje tudi oblikovanje evropske pobude za mesta za krepitev celostnega in sodelovalnega pristopa k trajnostnemu razvoju mest. Za nacionalne, regionalne ali lokalne organe, zainteresirane za uporabo naložb v prenovu stavb v okviru obnove mest, ponuja evropski **trg pametnih mest** uspešen načrt⁴⁹ za usmerjanje javnih organov pri tem.

⁴⁸ Z uporabo sredstev kohezijske politike, oddelka InvestEU v posamezni državi članici ali mehanizma za okrevanje in odpornost.

⁴⁹ Trg pametnih mest temelji na izkušnjah in rezultatih 17 velikih čezmejnih sodelovalnih projektov za predstavitev mest, ki so znani tudi kot „usmerjevalni projekti“. Pri teh usmerjevalnih projektih je zbranih 120 mest na podlagi financiranja v višini

3.4 USTVARJANJE ZELENIH DELOVNIH MEST, IZPOPOLNJEVANJE DELAVCEV IN PRITEGNITEV NOVIH TALENTOV

Zasnova, nameščanje in delovanje krožnih in nizkoogljičnih rešitev pogosto zahtevajo visoko raven tehničnega znanja. Posebne veščine so potrebne tudi za varno upravljanje zgodovinskih stavb in varovanje njihove zgodovinske vrednosti. Prehod na podnebno nevtralen stavbni fond bo mogoč le, če bodo obstoječa delovna mesta preoblikovana, tako da bodo vključevala zelene in krožne spretnosti in znanja, in če se bodo pojavili novi profili delovnih mest, kot so strokovnjaki za temeljito prenovo stavb, inštalaterji naprednih tehnoloških rešitev ali upravitelji informacijskega modeliranja gradbenih objektov. Le zelo dobro podkovani strokovnjaki imajo lahko potencialno ključno vlogo pri zagotavljanju najnovejših razpoložljivih tehničnih priložnosti za gospodarno rabo virov in energijsko učinkovitost končnim uporabnikom. Strokovnjaki potrebujejo usposabljanje za izboljšanje dostopnosti pri prenovah.

Že pred krizo zaradi COVID-19 je primanjkovalo usposobljenih delavcev za izvajanje trajnostne prenove in posodobitve stavb. Potencial ohranjanja in ustvarjanja delovnih mest v tem sektorju je bil in ostaja velik. Z energijsko učinkovitostjo stavb se ustvari največ delovnih mest na vsak milijon evrov naložb⁵⁰. Če bi morale države članice hitro izvesti ukrepe za izboljšanje izolacije, tehničnih sistemov stavb in naprav, bi se takoj pokazale nove zaposlitvene možnosti. Politika bi morala trgu nakazati, da so potrebne inovativne in trajnostne rešitve. Na primer biogospodarstvo lahko zagotovi nove nizkoogljične materiale za temeljite prenove, s čimer se bodo povečale možnosti za nova specialistična delovna mesta.

Povečanje prisotnosti in vloge **žensk** v gradbenem sektorju lahko pomaga izboljšati razpoložljivost znanj in spretnosti ter usposobljenih strokovnjakov. Ključen je pregled strategij poklicnega usposabljanja in izobraževanja z vključevanjem industrije, ustvarjanjem vključujočega in dostopnega delovnega okolja ter premagovanjem predsodkov. MSP bi morala dobiti boljši dostop do informacij o programih usposabljanja in vajeništva. Socialni partnerji, vključno s predstavniki delavcev in delodajalcev iz gradbenega sektorja na nacionalni in evropski ravni, imajo dobro strokovno znanje na področju izpopolnjevanja delavcev, pritegnitve novih talentov in spodbujanja vključujočega delovnega okolja ter bi jih bilo treba vključiti v oblikovanje in izvajanje ukrepov za doseg te ciljev.

Pomemben je **vidik varnosti in zdravja pri delu** za delavce v gradbenem sektorju, ki je sektor z razmeroma visokim tveganjem za nezgode in bolezni, pri čemer bi bilo treba izpolnjevati pravne zahteve za varstvo delavcev – tudi z ustreznim usposabljanjem – s

več kot 400 milijonov EUR prek programa Obzorje 2020, ki je spodbudilo precej višje zneske naložb. Več informacij je na voljo na spletnem naslovu: <https://smartcities-infosystem.eu/scc-lighthouse-projects>.

⁵⁰ 12–18 lokalnih delovnih mest na vsak milijon evrov naložb, Mednarodna agencija za energijo (IEA), Trajnostno okrevanje, junij 2020.

posebnim poudarkom na varstvu delavcev, ki prenavljajo stare stavbe in so izpostavljeni azbestu⁵¹.

Za obravnavanje teh vprašanj in na podlagi programa znanj in spretnosti 2020 ter načrta za sektorsko sodelovanje na področju spretnosti⁵² bo Komisija začela izvajati **pakt za znanja in spretnosti**, ki bo združil zasebne in javne deležnike v skupnem prizadevanju za izpopolnjevanje in preusposabljanje evropske delovne sile. Komisija države članice spodbuja k uporabi sredstev iz instrumenta za okrevanje Next Generation EU, **Evropskega socialnega sklada plus** in **Sklada za pravični prehod**. Vajeništva in druge oblike učenja na delovnem mestu olajšujejo vstop mladih na trg dela. V svežnju Komisije Podpiranje zaposlovanja mladih z dne 1. julija 2020 je bila napovedana obnovljena **evropska koalicija za vajeništva**. S podporo pobude **Krepitev spretnosti**, ki se nadaljuje v okviru programa LIFE, lahko države članice posodobijo svojo analizo vrzeli in nacionalne časovne načrte za usposabljanje, saj bo Komisija leta 2021 razvila **gradivo za usposabljanje o uporabi okvira Level(s)**⁵³.

3.5 USTVARJANJE TRAJNOSTNO GRAJENEGA OKOLJA

Za tako temeljito in obsežno prenovo, kot jo potrebuje Evropa, je nazadnje nujen močen in konkurenčen gradbeni sektor, ki pozdravlja inovacije in trajnostnost za povečanje kakovosti in znižanje stroškov.

Evropska podjetja so vodilna na področju inovacij, proizvodnje, distribucije in nameščanja najrazličnejših energijsko varčnih in z obnovljivimi viri energije povezanih proizvodov in storitev v stavbah. Utrjevanje te vodilne vloge zahteva začetek uporabe industrializiranih tehnoloških rešitev za omejevanje stroškov in trajanja del, hitrejšo digitalizacijo in popolno vključitev načel krožnosti v celotno vrednostno verigo: pridobivanja varnih, trajnostnih in sekundarnih surovin, ponovne uporabe in recikliranja ter ravnanja z odpadki. **Industrializacija** lahko spodbudi **pozitivni cikel** večjega povpraševanja po temeljiti prenovi in zniževanja stroškov za pametne in bolj trajnostne proizvode.

Komisija spodbuja okoljsko trajnostnost gradbenih rešitev in materialov, vključno z lesom in materiali na biološki osnovi, naravne rešitve in reciklirane materiale na podlagi pristopa celovite ocene življenjskega cikla. V okviru revizije uredbe o gradbenih proizvodih bo obravnavala trajnostnost gradbenih proizvodov, do leta 2023 pa bo razvila časovni načrt do leta 2050 za **zmanjšanje emisij ogljika v stavbah v njihovem celotnem življenjskem ciklu**. Komisija bo poleg tega pospešila delo z organizacijami za standardizacijo v zvezi s standardi za **odpornost stavb proti podnebnim spremembam**.

⁵¹ V skladu z nacionalnimi ukrepi za prenos Direktive 2009/148/ES o varstvu delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti azbestu pri delu.

⁵² Z načrtom za sektorsko sodelovanje na področju spretnosti bo razvita sektorska strategija za podatke o znanjih in spretnostih ter razvoj znanj in spretnosti, ki ustrezajo trgu dela, vključno z razvojem ustreznih evropskih poklicnih temeljnih učnih načrtov in uvajanjem usposabljanja.

⁵³ Okvir Level(s) je skupni evropski pristop k ocenjevanju trajnostnosti stavb in poročanju o njej. Glej <https://ec.europa.eu/environment/eussd/buildings.htm>.

Komisija bo do konca leta 2024 pregledala **cilje v zvezi s snovno predelavo**, določene v zakonodaji EU o gradbenih odpadkih in odpadkih iz rušenja objektov. Uveljavila bo ukrepe za **okrepitev platform za ponovno uporabo in recikliranje** in podpirala dobro delujoč **notranji trg sekundarnih surovin**. **Okvir Level(s), načela krožnega gospodarstva** za zasnovo stavb in **protokol EU za ravnanje z gradbenimi odpadki in odpadki iz rušenja objektov** uporabnika usmerjajo k uporabi teh načel pri projektih prenove.

Gradbeni sektor še vedno redko uvaja digitalne in inovativne tehnologije ter malo vlaga vanje⁵⁴. Zato bo Komisija podpirala digitalizacijo v gradbenem sektorju prek programa **Obzorje Evropa, vozlišč za digitalne inovacije ter obratov za preskušanje in eksperimentiranje**. **Digitalna orodja**⁵⁵ pomagajo evidentirati napredovanje del in uporabo materialov ter povečujejo storilnost. Na primer digitalni dvojnik stavbe, ki ga omogočajo tridimenzionalni kartografski podatki, zagotavlja informacije o učinkovitosti stavbe v realnem času in preprečuje hude nezgode, ko pomaga predvideti morebitne napake v gradbenih sistemih. Zaradi hitrejših upravnih postopkov in fizičnih del se dosegajo prihranki stroškov po celotni vrednostni verigi. Pametne stavbe in digitalno omogočena gradnja ustvarjajo velike količine podatkov za celoten življenjski cikel gradnje, uporabe in prenove stavb, da bi jih bilo mogoče bolje upravljati. Komisija bo preučila vzpostavitev okvira upravljanja za podatkovne prostore z nadaljnjimi ukrepi za razvoj dodeljenih podatkovnih prostorov, med drugim na področju energije, proizvodnje in gradbeništva.

Informacijsko modeliranje gradbenih objektov izboljšuje preglednost, znižuje stroške in zmanjšuje uporabo virov. Komisija bo predložila **priporočilo za spodbujanje informacijskega modeliranja gradbenih objektov pri javnem naročanju** za gradbeništvo, javnim strankam pa zagotovila metodologijo za analizo stroškov in koristi za uporabo informacijskega modeliranja gradbenih objektov na javnih razpisih. Digitalne industrijske platforme bodo deležnikom omogočale zbiranje in boljšo uporabo teh podatkov. Komisija bo razvila tudi **enotni okvir EU za digitalno izdajo dovoljenj** v grajenem okolju in vzpostavila zaupanja vreden sistem za **potrjevanje naprav za merjenje energijske učinkovitosti** v stavbah, ki lahko **merijo dejanske izboljšave na področju energijske učinkovitosti**.

Tudi raziskave morajo spodbuditi inovacije v gradbenem sektorju. **Razpis za evropski zeleni dogovor**, del programa **Obzorje 2020**, vključuje področje, namenjeno „energijsko učinkovitim in z viri gospodarnim stavbam“. Program **Obzorje Evropa** bo podpiral raziskave in inovacije na področju energetskih tehnologij, trajnostnosti in krožnosti materialov in sistemov za gradnjo, pri čemer bo upošteval posebne pogoje vsake geografske regije v Evropi. Komisija v pripravah na izvajanje programa Obzorje Evropa trenutno preučuje javno-zasebno partnerstvo za trajnostno grajeno okolje, osredotočeno na ljudi (Built4People), ter namensko misijo za podnebno nevtralna in pametna mesta. Partnerstvo bi lahko zagotavljalo inovacije za

⁵⁴ Trenutno 70 % gradbenih podjetij nameni manj kot 1 % svojih prihodkov za digitalne in inovativne projekte, zlasti majhna pa ostaja uporaba informacijskega modeliranja gradbenih objektov. Tehnologije, kot so internet stvari, umetna inteligenca, roboti in digitalni dvojniki, skrajšujejo čas, potreben za fizična dela.

⁵⁵ Vključno z informacijskim modeliranjem gradbenih objektov, geografskim informacijskim sistemom (GIS) in nadgrajeno resničnostjo.

stavbe in gradbeno industrijo, misija pa bi lahko predstavljala 100 evropskih mest pri njihovi sistemski preobrazbi za doseganje podnebne nevtralnosti do leta 2030 – s strani meščank in meščanov ter za njih⁵⁶.

Poleg tega lahko **sofinancirano partnerstvo za prehod na čisto energijo**⁵⁷, če bo sprejeto, prispeva k razvoju podnebno nevtralnih rešitev za sisteme ogrevanja in hlajenja v stavbah. Drugi programi na področju raziskav in inovacij, pomembni za prenovu stavb, vključujejo regionalne programe (tudi ob upoštevanju **pečata odličnosti**) in novi program LIFE. Zlasti **podprogram prehoda na čisto energijo v okviru programa LIFE** bo podpiral val prenov z obravnavanjem vedenjskih in netehnoloških ovir za prenovu⁵⁸.

3.6 POSTAVITEV CELOSTNEGA PRISTOPA, KI TEMELJI NA SODELOVANJU IN SOSESKI, V OSPREDJE VALA PRENOVE

Popolno izkoriščanje potenciala vala prenov v smislu posrednih koristi zahteva celosten pristop, ki je bil že uspešno voden. „Pametni“ domovi lahko spodbujajo udobje uporabnika ter povečajo vključevanje energije iz obnovljivih virov in presežne energije v stavbe. Pri nekaterih pilotnih projektih so bili stanovanjski bloki opremljeni s fotonapetostnimi sončnimi paneli, ki so bili nameščeni na strehe, sistemi za shranjevanje toplote in toplotnimi črpalkami. Vsaka stavba je bila povezana z lokalnim omrežjem, ki je napajalo polnilna mesta za električne avtomobile. Uporaba pametnih merilnikov⁵⁹ je pomagala najučinkoviteje uskladiti oskrbo z električno energijo in povpraševanje po njej. Posledično so bile te stavbe preoblikovane iz porabnikov v proizvajalce energije z visoko energijsko učinkovitostjo, nižjimi stroški energije za gospodinjstva, vključitvijo elektromobilnosti in sistemskimi koristmi za stabilnost omrežij.

To je samo en primer, kaj je mogoče doseči s celovito digitalno prenovi, ki združuje shranjevanje energije in prožnost na strani povpraševanja, proizvodnjo energije iz obnovljivih virov na kraju samem, internet stvari sistemskih komponent, naprav in polnilnih mest za elektromobilnost. To spodbuja dejavno udeležbo državljanov v energetskega sistema kot proizvajalcev-odjemalcev.

Direktiva o energijski učinkovitosti stavb⁶⁰ že določa ukrepe za spodbujanje pametne infrastrukture in uvajanje polnilnih mest za elektromobilnost. Komisija bo v skladu s ciljem, da se namesti več kot 1 milijon javnih polnilnih postaj do leta 2025, zagotovila njihovo

⁵⁶ Cilj misije v okviru programa Obzorje Evropa z naslovom „Podnebno nevtralna in pametna mesta“ je podpirati, promovirati in predstavljati 100 evropskih mest pri njihovi sistemski preobrazbi za doseganje podnebne nevtralnosti do leta 2030 ter ta mesta spremeniti v eksperimentalna in inovacijska vozlišča za vsa mesta, tako pa voditi prizadevanja evropskega zelenega dogovora in Evrope za doseg podnebne nevtralnosti do leta 2050.

⁵⁷ Sofinancirano partnerstvo za prehod na čisto energijo, ki zajema vsa področja strateškega energetskega tehnološkega načrta, je povezano z nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti.

⁵⁸ Kot so opredeljene zelenih hipoteke, financiranja, povezana z nepremičninami, ali novi modeli točk „vse na enem mestu“.

⁵⁹ Pametni merilniki imajo velik potencial za ozaveščanje potrošnikov o vzorcih porabe energije. Pametni plinomeri so zahtevani v okviru direktive o energijski učinkovitosti in dopolnjujejo obveznosti o pametnih števcih porabe električne energije.

⁶⁰ Direktiva (EU) 2018/844 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o spremembi Direktive 2010/31/EU o energetski učinkovitosti stavb in Direktive 2012/27/EU o energetski učinkovitosti.

popolno uvedbo in začetek uporabe ter preučila, ali bi jih bilo treba okrepiti. Poleg tega skupaj s tem sporočilom predstavlja izvedbene in delegirane akte o **indikatorju pripravljenosti EU na pametne sisteme** kot orodju za merjenje pripravljenosti stavb na pametne sisteme ter ozaveščanje lastnikov stavb in stanovalcev.

V zvezi z **najnovejšimi trajnostnimi proizvodi in proizvodi, ki vključujejo obnovljivo energijo**, kot na primer iz fotonapetostnih naprav, bo Komisija **evidentirala izzive, s katerimi se srečujejo** ti proizvodi na enotnem trgu in razmislila o načinih za odstranitev opredeljenih ovir, vključno z vzajemnim priznavanjem. Dobro delujoč enotni trg odpravlja zakonodajne in upravne ovire za čezmejno opravljanje storitev in olajšuje vzajemno priznavanje nacionalnega certificiranja in sistemov zavarovanj za strokovnjake za prenovo in energetske učinkovitost.

Sinergije za prenovo postanejo očitne, ko so razširjene na **območne in občinske pristope**. Združevanje projektov na tej ravni lahko privede do **območij** s skoraj ničelno porabo energije ali celo **s pozitivno porabo energije**⁶¹ (npr. napredni sistemi daljinskega ogrevanja in hlajenja z velikimi potenciali za obnovljive vire energije in rekuperacijo odpadne toplote). Ti ponujajo cenejše načine za razogljichenje ogrevanja in hlajenja in lahko nudijo sistemsko učinkovitost na industrijski ravni z zamenjavo goriva, povečano prožnostjo ter shranjevanjem toplote in ustvarjanjem prostora za naravo. Z območnim pristopom se lahko poleg bolj razumne in estetske uporabe prostora omogoči izboljšanje **slabo dostopnih** starih stanovanj, ki so **slabo opremljena z mobilnimi storitvami**.

Energetske skupnosti proizvajajo, porabljajo, shranjujejo in prodajajo energijo ter lahko ponudijo orodja, da se najranljivejši državljani izkopljejo iz energijske revščine. Da bi Komisija raziskala neizkoriščen potencial, ki ga imajo kot dejavni akterji v energetskem sistemu, bo temeljito preučila **izvajanje direktive o trgu električne energije**⁶² **in direktive o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov** ter uporabila usklajene ukrepe za podporo njihovega postopnega ustanavljanja in širjenja po državah članicah. Dodatno bo raziskala tudi način promocije energetskih skupnosti in razširjanja dobrih praks⁶³.

Taki območni pristopi lahko na podlagi širokega in vključujočega sodelovanja prebivalcev prek sodelovalnih struktur in točk „vse na enem mestu“ z najrazličnejšimi koristnimi nasveti preoblikujejo cele soseske in ustvarijo nove poslovne priložnosti. **Primeri uspešnih**

⁶¹ Kjer več stavb optimizira porabo energije po stavbah in tudi porabo širšega energetskega sistema. Za ta območja so značilne letne pozitivne energetske bilance, povezujejo pa se z lokalno energijo iz obnovljivih virov, lokalnim shranjevanjem (električne energije in toplote), pametnimi energetskimi omrežji, prilagajanjem odjema, najnaprednejšim upravljanjem energije (elektrike, ogrevanja in hlajenja), vključevanjem/pritegnitvijo uporabnikov in IKT. Projekti „pozitivna energetska območja“ se razvijajo prek usmerjevalnih projektov programa Obzorje 2020 (<https://smartcities-infosystem.eu/scc-lighthouse-projects>) in s projekti, pri katerih države članice sodelujejo prek pobude za skupno načrtovanje programov Urbana Evropa (<https://jpi-urbaneurope.eu/ped>), pa tudi prek strateškega energetskega tehnološkega načrta, ki ima namensko skupino za podpiranje takih projektov.

⁶² Direktiva (EU) 2019/944 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2019 o skupnih pravilih notranjega trga električne energije in spremembi Direktive 2012/27/EU.

⁶³ To lahko vključuje izkušnje, pridobljene pri projektih, ki jih je financirala EU, glej na primer <https://www.rescoop.eu/the-rescoop-model>.

projektov prenove⁶⁴ na lokalni ravni bi se lahko vključili v nacionalne načrte za okrevanje in uporabili kot zgled za nov val razogljčenih območij.

Države članice, regije in lokalni organi bi morali še naprej izkoriščati priložnost financiranja naložb na lokalni ravni v okviru **teritorialnih instrumentov** znotraj Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) in Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP): celostnih teritorialnih naložb, lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, in pobude LEADER. Poleg tega lahko mestni organi sredstva za trajnostni razvoj mest, ki se izvaja na terenu, črpajo iz obvezne minimalne dodelitve sredstev ESRR s strategijami za celosten razvoj mest in teritorialni razvoj.

Na lokalni ravni **Konvencija županov** podpira novo koalicijo mest, ki so pripravljena sprejeti ambiciozne zaveze za prenovo stavb. Ta proces bi lahko prispeval k prihodnjim posodobitvam dolgoročnih strategij prenove in pripeljal do združenih zelenih javnih naročil, h katerim se zavezujejo župani v okviru Konvencije. Projekt z naslovom **Veliki naročniki za podnebje in okolje** še naprej spodbuja sodelovanje med velikimi javnimi naročniki, kot so mesta, regije, bolnišnice, osrednji nabavni organi in javne službe, pri vodenju in uvajanju novih tehnologij na področjih, kot so gradbišča z ničelnimi emisijami.

Poleg tega bo Komisija s podpornimi ukrepi za obnovo evropskih sosesk s kulturno, gospodarsko in socialno vitalnostjo k sodelovanju pritegnila vse pomembne deležnike, med drugim prek **podnebnega pakta** in **forum za gradbeništvo na visoki ravni**.

3.7 NOVI EVROPSKI BAUHAUS: USKLAJEVANJE SLOGA IN TRAJNOSTNOSTI

Pri valu prenove ne gre le za preučevanje obstoječega stavbnega fonda. Gre za začetek v prihodnost usmerjenega procesa za usklajevanje trajnostnosti in sloga. Kot je napovedala predsednica Ursula von der Leyen v govoru o stanju Unije 16. septembra 2020, bo Komisija zagnala novi evropski Bauhaus za spodbujanje nove evropske estetike, ki združuje učinkovitost in iznajdljivost.

Novi evropski Bauhaus bo deloval kot inkubator za inovacije in ustvarjalnost, da bi po Evropi in širše spodbujal trajnostno zasnovo, ki je tudi privlačna in cenovno dostopna za državljane. Izvajalce iz različnih disciplin bo povezoval v omrežja in spodbujal ustvarjalne ljudi, da si na novo zamislijo, kakšno bi lahko bilo in bi moralo biti trajnostno življenje v prihodnosti.

Novi evropski Bauhaus je interdisciplinaren projekt, ki bo ustvaril eksperimentalne prostore, v katerih se lahko družijo umetnost, kultura, znanost in tehnologija ter zamišljajo, preskušajo in prikazujejo nove rešitve, ki pomagajo pri razvoju novih vodilnih trgov. Imel bo dve razsežnosti. Prva je mreženje mislecev, načrtovalcev, arhitektov, podjetnikov, študentov in

⁶⁴ Kot so projekti, vključeni v predlagano misijo v okviru programa Obzorje Evropa za „100 podnebno nevtralnih mest do leta 2030 – s strani meščank in meščanov ter za njih“.

državljanov, ki bodo sodelovali pri razvoju trajnostnosti s slogom. Druga razsežnost bodo dejansko obstoječi stavbni projekti po vsej EU.

Novi evropski Bauhaus bo spodbudil tudi družbeno in estetsko obetavne zelene in digitalne rešitve, tehnologije in izdelke. Spodbujal bo inovativne rešitve v smislu arhitekture in materialov. Pri snovanju novega evropskega Bauhauusa imajo lahko ključno vlogo naravni materiali, kot je les, saj lahko prinašajo dvojno korist: skladiščijo emisije ogljika v stavbah in preprečujejo nastanek emisij, ki bi nastale pri proizvodnji običajnih gradbenih materialov.

Novi evropski Bauhaus bo potekal v treh fazah: snovanje, izvajanje in razširitev. Komisija bo od zdaj do poletja 2021 vodila proces soustvarjanja njegove „zasnove“, ki bo temeljil na širokem sodelovanju, da bi lahko v naslednjem večletnem finančnem okviru začela objavljati razpise za zbiranje predlogov za vse zadevne programe. Prve gradnje in preobrazbe v okviru evropskega Bauhauusa se bodo začele izvajati v drugi polovici leta 2021.

Vendar pa bo to šele začetek. Cilj je, da se mreža Bauhausov z različnimi funkcijami razširi, pri čemer je treba imeti vselej pred očmi prehod na trajnostno sožitje. V prvem valu bi si prizadevali za vzpostavitev sklopa petih ustanovnih središč Bauhaus v letu 2022 v različnih državah EU. Vsi projekti bi se ukvarjali z grajenim okoljem kot celoto, vendar bi morali biti usmerjeni na različne vidike, kot so podnebne spremembe, dostopnost, socialna kohezija, digitalno gradbeništvo, trajnostni biološki viri itd. V drugem valu je mogoče dodati nadaljnje Bauhause po EU in celo drugod po svetu.

Projekt bo sousmerjal svetovalni odbor zunanjih strokovnjakov, vključno z znanstveniki, arhitekti, oblikovalci, umetniki, načrtovalci in civilno družbo, da bi se zagotovilo, da evropski Bauhaus ne bo skrenil s poti in bo uresničil cilje.

4. PREDNOSTNA PODROČJA ZA PRENOVO STAVB

Čeprav so zgoraj opisani ukrepi zasnovani za sprožitev prenove vseh stavb, si posebno pozornost zaslužijo tri področja: **(a) boj proti energijski revščini in obravnavanje energijsko najmanj učinkovitih stavb; (b) prenova javnih stavb, kot so upravni, izobraževalni in zdravstveni objekti, ter (c) razogljčenje ogrevanja in hlajenja.** Ta področja bi bilo treba obravnavati kot prednostno nalogo za politiko in financiranje, ker ponujajo velik potencial za povišanje stopenj energetske prenove, hkrati pa prinašajo velike prihranke energije in zagotavljajo udobnejše stavbe za državljane.

4.1 BOJ PROTI ENERGIJSKI REVŠČINI IN OBRAVNAVANJE ENERGIJSKO NAJMANJ UČINKOVITIH STAVB

Glede na to, da si skoraj 34 milijonov Evropejcev ne more privoščiti zadostnega ogrevanja doma⁶⁵, je boj proti energijski revščini nujna naloga za EU in tudi njene države članice. Vsako

⁶⁵ Podatki iz leta 2018. Eurostat, SILC [ilc_mdcs01].

leto prenovo potrebuje 800 000 socialnih stanovanj, za kar je po ocenah na leto potrebnih 57 milijard EUR dodatnih sredstev⁶⁶.

Energijsko neučinkovite stavbe so pogosto sopomenka za energijsko revščino in socialne težave⁶⁷. To velikokrat pomeni, da imajo ljudje z nizkimi dohodki le malo nadzora nad svojimi izdatki za energijo, kar povzroča začaran krog visokih računov za energijo, zaostalih plačil⁶⁸ ter težav z dobrim počutjem in zdravjem. Ljudje v energijsko neučinkovitih stavbah so bolj izpostavljeni obdobjem mraza in vročinskimi valom ter drugim posledicam podnebnih sprememb⁶⁹. Ne zadostno udobje in sanitarni pogoji v stanovanjskem in delovnem okolju, kot so neustrezne temperature prostorov, slaba kakovost zraka ter izpostavljenost škodljivim kemikalijam in materialom, prispevajo k manjši storilnosti, zdravstvenim težavam ter višji smrtnosti in obolevnosti.

Energijsko slabo učinkovite stavbe imajo velik potencial za izboljšanje, vendar pa se pri njihovi prenovi pojavljajo trdovratne ovire, ki segajo od zakonodajnih ovir do strukturnih dejavnikov. Pri prenovi socialnih in večstanovanjskih hiš se pojavijo dodatne ovire zaradi zapletenega postopka odločanja⁷⁰. Obravnavanje teh ovir zahteva celosten pristop, ki zajema družbeno okolje in tudi cenovno dostopnost stanovanj. **Minimalni standardi energijske učinkovitosti** lahko skupaj s financiranjem, ki omejuje mesečne neto izdatke prebivalcev, prenovo precej pospešijo, kot je pojasnjeno v oddelkih 3.1. in 3.2. Za energijsko najmanj učinkovite stavbe so nujne spremljevalne storitve in tehnična pomoč.

Komisija bo v prihodnji reviziji direktive o energijski učinkovitosti predlagala tudi **razširitev uporabe podjetij za energetske storitve (ESCO) in pogodb o zagotavljanju prihranka energije**, ki so se v nekaterih državah članicah dobro obnesle⁷¹, da bi prenova postala cenovno dostopna za vsa gospodinjstva, vključno s tistimi z omejeno zmožnostjo kritja začetnih stroškov.

Za stroškovno nevtralnost morajo finančne rešitve za gospodinjstva z nizkimi prihodki najemnine, stroške energije in obratovalne stroške ter lokalne davke kriti z uporabo nepovratnih sredstev, subvencioniranih ukrepov prenove ali uporabo prihrankov energije za poplačilo (omejevanje začetne naložbe na razpoložljiva nepovratna sredstva). Take rešitve je mogoče uporabiti poleg mikrokreditov, zavarovanih z jamstvenim skladom za spodbujanje pravične delitve stroškov med lastnike in najemnike, ter poleg shem financiranja prek računov

⁶⁶ Poročilo projektne skupine na visoki ravni za vlaganje v socialno infrastrukturo v Evropi, januar 2018.

⁶⁷ Na primer, skupina finančnih institucij za energijsko učinkovitost (EEFIG) je opredelila študije, ki kažejo, da lahko stopnje neplačil hipotek z dobrimi ocenami energijske učinkovitosti v energijski izkaznici znašajo le 0,92 % v primerjavi z 1,18 % za hipoteke s slabimi ocenami energijske učinkovitosti v energijski izkaznici (28 % višja stopnja neplačil).

⁶⁸ Leta 2018 30,3 milijona ljudi ni moglo sproti poravnati položnic za javne storitve, vključno z računi za energijo, in jim je tako grozila prekinitev dobave.

⁶⁹ Evropska agencija za okolje, Poročilo št. 22/2018: Neenakomerna izpostavljenost in neenaki vplivi: socialna ranljivost na onesnaženost zraka, obremenitev s hrupom in ekstremne temperature v Evropi.

⁷⁰ Glej <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/energy-efficiency-upgrades-multi-owner-residential-buildings-review-governance-and-legal-issues-7-eu>.

⁷¹ Glej poročilo Skupnega raziskovalnega središča o stanju podjetij za energetske storitve v EU, <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106624/kjna28716enn.pdf>. Za primer, v Estoniji je bilo od aprila 2010 obnovljenih približno 1 100 večstanovanjskih stavb (večinoma z uporabo montažnih elementov).

in shem financiranja prek davkov. Ranljiva gospodinjstva morajo biti zaščitena pred zvišanji najemnin, ki lahko sledijo prenovam. Ponujanje kombiniranih posojil in jamstev iz javnih in zasebnih virov prek točk „vse na enem mestu“ lahko vpliva zaupanje v prenovu in zagotavlja izpolnitev nekaterih zahtev glede kakovosti⁷².

V skladu s svežnjem „Čista energija za vse Evropejce“ morajo države članice za opredelitev stanovanj oseb, ki jim grozi energijska revščina, in razvoj uspešnih strategij za njihovo prednostno prenovu uporabiti nacionalne energetske in podnebne načrte ter dolgoročne strategije prenove⁷³. Komisija vzporedno s tem sporočilom predstavlja **priporočilo o energijski revščini**⁷⁴ za usmerjanje držav članic pri opredeljevanju in izvajanju takih strategij za zmanjšanje energetske revščine. Še naprej jim bo pomagala pri razvoju **ciljno opredeljenih finančnih rešitev za gospodinjstva z nižjimi prihodki**, enostavnejšega dostopa do bistvenih storitev, energetskih pregledov in energetskih izkaznic.

Z nekaterimi dolgoročnimi strategijami prenove se že uvaja kombinacija ukrepov za ozaveščanje ranljivih ciljnih skupin, izvajajo pa se tudi izolacijski programi, ki združujejo finančno in praktično podporo⁷⁵. **Opazovalnica stavbnega fonda EU**⁷⁶, **evropska opazovalnica za energijsko revščino**⁷⁷, **misija programa Obzorje Evropa za mesta**⁷⁸ in **Urad Konvencije županov EU**⁷⁹ lahko državam članicam še naprej pomagajo pri ocenjevanju in opredeljevanju ogroženih segmentov ter povezovanju strategij prenove s socialnimi kazalniki in politikami za reševanje energetske revščine.

Za zagotavljanje, da imajo lokalni projekti za socialna stanovanja dostop do vseh potrebnih tehničnih zmogljivosti, bo Komisija začela **pobudo za cenovno dostopna stanovanja**. V skladu s pristopom pametne soseske bo vodila **100 usmerjevalnih projektov območij prenove** in zagotovila načrte za poustvarjanje, pri čemer bo v ospredje postavila primernost za življenje in najnovejše inovacije. Mobilizirala bo medsektorska projektna partnerstva in jih povezala z lokalnimi akterji, vključno z akterji iz socialnega gospodarstva, da bi spodbudila učinkovite, krožne in modularne procese, modele za socialno vključevanje za opolnomočenje prebivalcev, vključujoč in dostopen napredek ter kulturne inovacije.

⁷² [Estonski obnovljivi sklad KredEx](#) podpira kombiniranje posojil, jamstev za posojila in nepovratnih sredstev. Nacionalni obnovljivi sklad za prihranke energije na Nizozemskem deluje v kombinaciji s celotnim najemniškim stanovanjskim fondom, za katerega se pričakuje, da bo do leta 2021 povprečno dosegel razred B v energijski izkaznici.

⁷³ Na Danskem se bo z energetskega sporazumom iz leta 2018 v obdobju 2021–2024 na leto za prihranke energije v stavbah namenilo 200 milijonov DKK. Nepovratna sredstva bodo dodeljena lastnikom stavb, ki lahko izkažejo največji potencial za prihranek energije, da bi se zagotovilo, da so nepovratna sredstva usmerjena v energijsko najmanj učinkovite segmente nacionalnega stavbnega fonda.

⁷⁴ Priporočilo Komisije C(2020) 9600 o energijski revščini.

⁷⁵ BE, Flamska regija. Ranljive skupine so upravičene do brezplačnega energetskega pregleda domov; vsako leto je opravljenih več kot 20 000 takih pregledov.

⁷⁶ https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/eu-bso_en.

⁷⁷ <https://www.energypoverty.eu/>.

⁷⁸ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe-next-research-and-innovation-framework-programme/missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_en.

⁷⁹ <https://www.konvencijazupanov.eu/sl/>.

Za obravnavanje konkretnih izzivov na podežlju in oddaljenih lokacijah bo Komisija leta 2021 predložila **sporočilo o dolgoročni viziji za podeželska območja**, da bi analizirala družbene in infrastrukturne vidike na podeželskih območjih ter preučila morebitne kratko- in srednjeročne ukrepe.

Uporaba **standardiziranih industrijskih rešitev**, ki se uporabljajo kot del celovitega svežnja prenove, omogoča cenejšo in hitrejšo prenovo z omejenim vplivom na prebivalce in je lahko še posebno pomembna v primeru socialnih stanovanj⁸⁰. V tem okviru bi bilo treba voditi in po možnosti okrepiti potencial pogodb o nakupu energijske učinkovitosti na podlagi pametnega merjenja dejanskih prihrankov.

Socialna podjetja so pomembni partnerji pri boju z energijsko revščino z družbeno inovativnimi rešitvami, vključno s kampanjami ozaveščanja o energiji, preusposabljanjem brezposelnih oseb v svetovalce na področju energijske revščine ali nakupom energijsko učinkovitih naprav za oddajanje v najem, ter bi jih bilo treba v celoti vključiti v val prenove.

4.2 JAVNE STAVBE IN SOCIALNA INFRASTRUKTURA KAŽEJO POT

Socialna infrastruktura v javni in zasebni lasti, javne upravne stavbe, socialna stanovanja, kulturne ustanove, šole, bolnišnice in zdravstveni objekti so lahko na čelu vala prenove, dajejo zgled in so referenčna točka za industrializacijo gradbeništva ter vzporedne koristi, ki so javnosti takoj vidne.

Komisija bo v začetku leta 2021 **izdala smernice o načelu „energijska učinkovitost na prvem mestu“**, da bi javnim organom pomagala ustrezno upoštevati vse stroške in širše koristi naložb v grajenem okolju, ki bi jih bilo mogoče praktično uporabljati pri javnem naročanju.

Glede na omejeno področje uporabe obstoječih zakonodajnih zahtev za prenovo javnih stavb bo Komisija do junija 2021 v okviru revizije direktive o energijski učinkovitosti predlagala, naj se **področje uporabe zahtev razširi na vse ravni javne uprave in poveča letna obveznost prenove**. To bo izvedeno do konca leta 2021 skupaj s postopnim uvajanjem **minimalnih standardov energijske učinkovitosti v okviru revizije direktive o energijski učinkovitosti stavb**. Komisija bo oblikovala tudi celovite smernice o trajnostnih javnih naložbah prek javnih naročil.

Poleg tega bo Komisija do junija 2022 preučila možnost oblikovanja **meril za zelena javna naročila** za javne stavbe, kot so poslovne stavbe in šole, povezanih z življenjskim ciklom in odpornostjo proti podnebnim spremembam ter pripravljenih na podlagi okvira Level(s). Na podlagi prihodnje ocene dolgoročnih strategij prenove bo izdala tudi **okvirne mejnike za prenovo** stavb javnih in zasebnih služb za leti 2030 in 2040, da bi se stavbni fond do leta 2050 razogljičil.

⁸⁰ Primeri projektov za industrializacijo procesov prenove stavb, ki jih je sofinancirala EU: [Transition Zero](#), [Energiesprong](#), [4RinEU](#), [BERTIM](#), [MORE-CONNECT](#), [P2Endure](#), [Pro-GET-OnE](#), [DRIVE 0](#).

4.3 RAZOGLJIČENJE OGREVANJA IN HLAJENJA

Posodobitev sistemov ogrevanja in hlajenja stavb je ključnega pomena za razogljíčenje stavbnega fonda EU, uporabo lokalnega potenciala energije iz obnovljivih virov in zmanjšanje odvisnosti EU od uvoženih fosilnih goriv. V EU gre za ogrevanje, hlajenje in pripravo tople sanitarne vode približno 80 % energije, porabljene v stanovanjskih stavbah. Dve tretjini⁸¹ te energije pride iz fosilnih goriv. Številni sistemi so stari in neučinkoviti, polovica jih je že presegla življenjsko dobo. Samostojni sistemi zagotovijo do 88 % oskrbe s toploto, sistemi daljinskega ogrevanja pa dobavijo preostalih 12 %⁸².

V skladu z oceno učinka za Načrt za uresničitev podnebnih ciljev do leta 2030 bi moral stanovanjski sektor najbolj zmanjšati povpraševanje po energiji za ogrevanje in hlajenje, in sicer za od 19 % do 23 % v primerjavi z letom 2015. Letna stopnja zamenjave opreme za ogrevanje bi morala v stanovanjskem in storitvenem sektorju znašati približno 4 %. V istem obdobju bi se moral delež obnovljivih virov energije in odpadne toplote za dosego cilja povečati na 38–42 %⁸³.

Direktiva o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov⁸⁴ skupaj z direktivo o energijski učinkovitosti⁸⁵ od držav članic zahteva, da Komisiji predložijo svojo oceno o tem, kako razogljíčiti sisteme ogrevanja in hlajenja z uporabo potenciala za energijsko učinkovitost, obnovljivih virov energije in odpadne toplote, ter to vključijo v **celovito oceno**, ki jo je treba pripraviti do decembra 2020.

Na podlagi temeljite ocene učinka se bosta pri **reviziji direktive o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov** do junija 2021 preučili **okrepitev obstoječega cilja glede ogrevanja in hlajenja iz obnovljivih virov** v skladu s predlaganim višjim podnebnim ciljem za leto 2030 in uvedba zahteve za uporabo **minimalnih deležev obnovljivih virov energije v stavbah**. Pri reviziji se bo raziskal **nabor ukrepov** za spodbujanje naprednega ogrevanja in hlajenja, vključno z visokoučinkovitimi tehnologijami za nizkotemperaturno toploto in hlad iz obnovljivih virov energije in odpadno toploto in hlad ter razvojem lokalnih in regionalnih načrtov za ogrevanje in hlajenje, pa tudi za odpravo ovire velikega začetnega naložbenega kapitala. Spodbujala se bo tudi uporaba **razogljíčenih plinov**, ki lahko ustvari lokalne sinergije s sektorji za recikliranje komunalnih in kmetijskih odpadkov ter industrijskimi sektorji. Komisija bo predlagala ukrepe za olajšanje dostopa do **odpadne toplote in hladu ter toplote in hladu iz obnovljivih virov**⁸⁶.

⁸¹ Leta 2017 je znašal skupni delež fosilnih goriv v ogrevalnih sistemih stavb 76,5 %.

⁸² Na Danskem in v Latviji pa do 60 % toplote dobavijo sistemi daljinskega ogrevanja.

⁸³ V primerjavi s 33 % v osnovnem scenariju.

⁸⁴ Člen 15(7) direktive o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov (2018/2001/EU).

⁸⁵ Člen 14 direktive o energijski učinkovitosti (2012/27/EU).

⁸⁶ Številne kompleksne in industrijske stavbe ter stavbe za storitvene dejavnosti, kot so podatkovni centri, trenutno v okolje sproščajo odvečno toploto ali hlad, ki bi ju bilo mogoče ponovno uporabiti. Med področji z omembe vrednimi potenciali so nakupovalna središča in podatkovni centri.

Na podlagi temeljite ocene učinka bodo z **revizijo direktive o energijski učinkovitosti do junija 2021** okrepljene zmogljivosti javnih organov za pripravo, financiranje in izvajanje celovitega **oblikovanja načrtov za ogrevanje in hlajenje, ki bodo usklajeni s projekti prenove**. Lokalni organi in podjetja za izvajanje gospodarskih javnih služb imajo pomembno vlogo pri oblikovanju nujnega zakonodajnega okvira, tržnih pogojev, znanj in spretnosti ter pri pripravi zanesljivega seznama projektov za financiranje posodobitve sistemov ogrevanja in hlajenja. Celostno načrtovanje ter specifične informacije o stavbnem fondu in možnostih oskrbe z energijo so nujni za razogljichenje ogrevanja in hlajenja v soseskah in na nacionalni ravni⁸⁷.

Direktiva o okoljsko primerni zasnovi⁸⁸ ter delegirani in izvedbeni akti o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti za posamezne proizvode⁸⁹ se bodo nadalje razvijali, da se bodo še naprej spodbujali visoki okoljski standardi, javnosti zagotavljale informacije o najučinkovitejših proizvodih ter da se bodo finančne spodbude usmerjale v najučinkovitejše proizvode.

Komisija javne organe spodbuja, naj razmislijo o obdavčitvi energije in CO₂ za spodbujanje opuščanja fosilnih goriv. V prihodnjih ocenah učinka za revizijo ključne podnebne in energetske zakonodaje, ki bo predvidoma opravljena do junija 2021, se bo preučila razširitev uporabe trgovanja z emisijami, da bi se **vkjučile emisije iz stavb⁹⁰**. EU ETS zdaj zajema približno 30 % emisij stavb iz ogrevanja, saj zajema daljinsko in električno ogrevanje.

5. SKLEPNE UGOTOVITVE

Čez 10 let bodo stavbe v Evropi videti zelo drugače. Postale bodo mikrokozmosi odpornejše, bolj zelene in digitalizirane družbe ter bodo delovale v krožnem sistemu, tako da bodo na vsaki točki zmanjševale potrebe po energiji, nastajanje odpadkov in emisij ter svoje potrebe čim bolj pokrivalo s ponovno uporabo. Njihove strehe in stene bodo povečale zeleno površino naših mest, izboljšale podnebje v mestih in povečale biotsko raznovrstnost. V stenah stavb bodo vgrajene pametne in digitalizirane naprave, ki bodo v realnem času zagotavljale podatke o tem, kako, kdaj in kje se porablja energija. Polnjenje električnih vozil, in sicer koles, avtomobilov in dostavnih vozil, v stanovanjskih in poslovnih stavbah bo nekaj običajnega ter bo dopolnjevalo javno dostopno infrastrukturo za polnjenje. Precej več Evropejcev bo proizvajalcev-odjemalcev ter bodo proizvajali elektriko za lastno porabo ali jo celo prodajali nazaj v omrežje. Fosilna goriva bodo postopoma izginila iz ogrevanja in hlajenja.

⁸⁷ V skladu z zahtevo, da se do 31. decembra 2020 izvede celovita ocena potenciala za učinkovito daljinsko ogrevanje in hlajenje v skladu s členom 14(1) in Prilogo VIII k Direktivi 2012/27/EU o energetske učinkovitosti, kakor je bila spremenjena z Delegirano uredbo Komisije (EU) 2019/826. V prihodnji drugi krog celovitih ocen bi bilo treba vključiti tudi zahteve, določene v členu 15(7) prenovljene direktive o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, ter ocene potenciala za uporabo energije iz obnovljivih virov in odpadne toplote in hladu za ogrevanje in hlajenje.

⁸⁸ Direktiva 2009/125/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o vzpostavitvi okvira za določanje zahtev za okoljsko primerno zasnovo izdelkov, povezanih z energijo.

⁸⁹ Uredba (EU) 2017/1369 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2017 o vzpostavitvi okvira za označevanje z energijskimi nalepkami in razveljavitvi Direktive 2010/30/EU (UL L 198, 28.7.2017, str. 1).

⁹⁰ COM(2020) 562 final.

Območni pristopi bodo združili ljudi in skupnosti. Stavbe bodo energijsko manj potratne, prijetnejše za življenje in bolj zdrave za vse. Mesta bodo postala bolj zelena in bolje povezana z naravo. Pojavili se bodo nova delovna mesta in novi poklicni profili. Evropska gradbena industrija bo uspevala zaradi novih priložnosti, ki jih bo prinesla trajna stopnja prenov, in bo utrdila vodilno vlogo, ki jo ima v svetu na področju inovativnih materialov, pri čemer bo gradbeni sektor preoblikovala iz vira ogljika v ponor ogljika. Pozitivne učinke prelivanja bodo občutili tudi drugi industrijski ekosistemi. Razvili se bodo novi in večji trgi za zeleno gradbeništvo ter financiranje zelenih posojil in hipotek.

To sporočilo določa strategijo za sprejemanje, pospešitev in spodbujanje take preobrazbe. Cilj je prispevati k podnebni nevtralnosti, uporabljati načela krožnosti, prispevati k ciljem trajnostnega razvoja in konkurenčnosti Evrope ter varovati pravico vsakogar do cenovno dostopnega, za življenje prijetnega, dostopnega in zdravega stanovanja, pri čemer se hkrati varuje kulturna dediščina.

Komisija bo državam članicam svetovala glede načrtovanja in izvajanja ambicioznih ukrepov za prenovu v okviru načrtov za okrevanje ter jih pri tem podpirala. V prihodnjih mesecih bo predstavila obširen nabor politik in zakonodajnih ukrepov za odpravo obstoječih ovir, ki zavirajo prenovu, in sicer z revizijo direktiv o energijski učinkovitosti in o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov ter s krepitvijo sistema EU za trgovanje z emisijami v okviru svežnja nadaljnjih ukrepov do leta 2030 do junija 2021. To bo spremljala vrsta nadaljnjih pobud, vključno z revizijo direktive o energijski učinkovitosti stavb, kot je določeno v priloženem akcijskem načrtu.

Prenova bi morala biti skupni projekt, ki bi se izvajal po vsej Evropi. Ključnega pomena za njeno podporo bosta mobilizacija mest, lokalnih in regionalnih organov, deležnikov, nacionalnih vlad in državljanov ter njihovo prevzemanje odgovornosti. Komisija bo v tesnem partnerstvu sodelovala z Odborom regij ter lokalnimi in občinskimi organi, vključno z uporabo podnebnega pakta. Olajšala bo izmenjavo dobrih praks in vzajemno navdihovanje s čezmejnimi mrežami, kot so odbori EU, usklajeni ukrepi ali strokovne skupine, forumi deležnikov, Konvencija županov in platforma za pametna mesta.

Val prenove lahko podpira okrevanje posameznikov in gospodarstva, prizadevanja za njegove koristi pa morajo biti dolgoročna in stalna. Komisija bo spremljala napredek v zvezi s prenovu prek evropskega semestra in z mehanizmi za spremljanje in poročanje, določenimi v uredbi o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, zlasti s tehničnimi delovnimi skupinami za izvajanje uredbe o upravljanju, poseben poudarek pa bo na nacionalnih energetskih in podnebnih načrtih ter izvajanju dolgoročnih strategij prenove.

Komisija poziva Evropski parlament, Svet, Odbor regij, Evropski ekonomsko-socialni odbor, Evropsko investicijsko banko, države članice, državljane in vse deležnike k razpravi o strategiji, določeni v tem sporočilu, ter prispevanju k ukrepom, potrebnim za okrepitev energetske učinkovitosti in trajnostne prenove stavb. Evropski val prenove lahko uresničimo s sodelovanjem na vseh ravneh.